

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Ing. L.S.**, bývajúceho v K., zastúpeného JUDr. V.S., advokátom v K., proti žalovaným **1/ Slovenskej republiky – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, IČO 00166073, **2/ Slovenskej republiky – Generálna prokuratúra Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, IČO 00166481, **3/ Slovenskej republiky – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, IČO: 00151866, **4/ Slovenskej republiky – Ministerstvo financií Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 5, IČO 00151742, **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 20 C 178/2004, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. októbra 2009, sp. zn. 5 Co 272/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 21. októbra 2009, sp. zn. 5 Co 272/2009 a rozsudok Okresného súdu Košice I z 22. apríla 2009, č.k. 20 C 178/2004-134, vec vracia Okresnému súdu Košice I na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I rozsudkom z 22. apríla 2009, č.k. 20 C 178/2004-134 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom štátu (133 172 Sk s ročným úrokom z omeškania vo výške 17,6 % od 1. januára 2001 do zaplatenia); účastníkom náhradu trov konania nepriznal. V konaní mal preukázané, že predtým ako bolo začaté exekučné konanie v prospech žalobcu vedené Exekútorským úradom JUDr. A.D. 12. novembra 1999 Daňový úrad K. doručil banke rozhodnutie o začatí daňového exekučného konania na sumu 841 099 Sk. Zamietnutie žaloby zdôvodnil prerušením príčinného vzťahu medzi škodou a nesprávnym úradným postupom, keď exekučné konanie

v prospech žalobcu mohlo najskôr začať v decembri 2000, teda viac ako rok potom ako bolo doručené rozhodnutie o začatí daňového exekučného konania banke na sumu 841 099 Sk (12. novembra 1999), na účte povinného bola maximálna suma, z ktorej bola zrealizovaná čiastočná úhrada 171 300 Sk v prospech Daňového úradu K., preto žalobca nemohol byť uspokojený v exekučnom konaní na podklade právoplatného rozhodnutia súdu i keby mu vznikla škoda. Predbežné opatrenie, na základe ktorého mali byť blokované peňažné prostriedky na účte spoločnosti M.R. s.r.o. do skončenia konania vo veci sp. zn. 20 C 1091/1999 zabezpečovalo nenakladanie s uvedenými prostriedkami, jeho zmyslom nebola realizácia výkonu rozhodnutia. Ďalším dôvodom zakladajúcim nedôvodnosť žaloby je námietka premlčania vznesená žalovaným 2/. Stotožnil sa s tým, že k nesprávnemu úradnému postupu nedošlo žiadnym konaním žalovaných 2/ - 4/, prípadne orgánov, za ktoré by mali niesť zodpovednosť a preto žalobu voči nim zamietol. Zároveň akceptoval obranu žalovaného 4/, že v danom prípade ide o dobrovoľný záväzkový vzťah a škoda, ktorá tým vznikla sa nemôže prenášať na štát z dôvodu, že účastníci zmluvy si neoverili spoločnosť, ktorej sa rozhodli požičať finančné prostriedky, resp. s ktorou sa rozhodli podieľať na podnikaní za účelom vidiny značného zisku a za svoje neúspešné dobrovoľné rizikové investovanie brať na zodpovednosť štát. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 21. októbra 2009, sp. zn. 5 Co 272/2009 rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil; vyslovil, že žalobca nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania a žalovaným sa ich náhrada nepriznáva. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu, súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci, vec správne právne posúdil, čo nachádza svoj podklad v odôvodnení rozhodnutia. V konaní nebol preukázaný nesprávny úradný postup žalovaného 1/, keďže ani sám žalobca nekonkretizoval v čom má spočívať nesprávnosť tohto úradného postupu s poukazom na právnu úpravu. Žalobcom tvrdené vady prvostupňového konania neboli odvolacím súdom zistené, keď k odvolacím námietkam žalobcu v zmysle § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (t.j. postupom súdu sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom) o nevykonaní navrhnutého dôkazu výsluchom svedka Prof. J. a nezdôvodnením tohto postupu, odvolací súd poukázal na ustanovenia § 125 O.s.p. a § 132 O.s.p., vychádzal z toho, že svedok je osoba, ktorá má vypovedať o skutočnostiach, ktoré poznala svojimi zmyslami. Postup súdu prvého stupňa považoval za správny, pretože žalobcom navrhnutý svedok nebol osobou majúcou vypovedať o skutočnostiach, ktoré poznal svojimi zmyslami v konkrétnej prejednávanej veci, keď

zdôvodnenie vykonania dôkazu žalobcom na pojednávaní 22. apríla 2009 (čl. 129 spisu) vychádzalo z právneho názoru svedka, ako zástupcu veriteľov nebankového subjektu M.R. v konaní pred Špeciálnym súdom v Pezinku. K ďalšej námietke žalobcu ohľadne doručenia vyjadrenia žalovaných k žalobe žalobcovi odvolací súd poukázal na to, že vyjadrenie žalovaného 1/ k žalobe bolo žalobcovi doručené súdom 14. septembra 2004 (čl. 38 spisu), vyjadrenia žalovaných 2/ - 4/ boli doručené súdu do spisu až po nariadení pojednávania stanoveného na 22. apríla 2009, s ktorými bol žalobca oboznámený na pojednávaní súdu 22. apríla 2009 (zápisnica na čl. 129 spisu), čím bol dodržaný zákonný postup v zmysle § 129 O.s.p. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, navrhol rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p., tvrdiac, že postupom prvostupňového súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože nedošlo k vykonaniu nim navrhnutého dôkazu výsluchom svedka Prof. Ing. V.J., DrSc. (ďalej tiež svedok) a k zdôvodneniu nevykonania tohto dôkazu v rozsudku súdu prvého stupňa (§ 157 ods. 2 O.s.p.), ktorú nesprávnosť neodstránil ani odvolací súd. Z uvedených dôvodov považoval rozhodnutie súdu prvého stupňa za arbitrárne napriek tomu, že v rozhodnutí odvolacieho súdu boli vysvetlené dôvody pre ktoré súd prvého stupňa nemal dôvod svedka vypočuť. Ďalej namietal, že súd prvého stupňa ho iba ústne oboznámil (na pojednávaní 22. apríla 2009) s písomnými vyjadreniami k žalobe žalovaných 2/ a 4/, tieto mu nedoručil v súlade s § 114 ods. 2 O.s.p. tak, aby mal možnosť sa v dostatočnom predstihu, minimálne 5 dní (§ 115 ods. 2 O.s.p.) pripraviť na súdne pojednávanie 22. apríla 2009; tieto súd doručil žalobcovi až po vyhlásení rozsudku súdom prvého stupňa. V tejto súvislosti sa neuspokojil s vysvetlením odvolacieho súdu vychádzajúc z ustanovenia § 114 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého má súd nariadiť pojednávanie tak, aby bolo možné potrebné listiny a vyjadrenia k nim zabezpečiť a doručiť účastníkom včas.

Žalovaný 1/ navrhol dovolanie žalobcu odmietnuť (§ 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p.), keď pre jeho prípustnosť nevidel splnenie zákonnej podmienky podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Žalovaný 2/ navrhol dovolanie žalobcu zamietnuť, považujúc dovolaním napadnuté rozhodnutie z vecného i právneho hľadiska za zákonné.

Žalovaný 3/ nevyužil právo vyjadriť sa k doručenému dovolaniu.

Žalovaný 4/ navrhol dovolanie žalobcu zamietnuť pre nesplnenie podmienok pre podanie dovolania, rozhodnutia súdov považoval v súlade so zákonom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie súdu. Výnimočnosti tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti. Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, len v prípadoch, v ktorých ho pripúšťa zákon (viď § 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

V danom prípade dovolaním žalobcu nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné, nejde ani o potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť

zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolací súd v prejednávanej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalobcu nie je podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. procesne prípustné.

Dovolanie žalobcu by mohlo byť prípustné (i dôvodné), len ak by konanie, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok, bolo postihnuté niektorou zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa (aj so zreteľom na obsah dovolania) zaoberal tiež otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (aj rozsudku) odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

Dovolateľ existenciu procesných väd konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Žalobca namietal, že konanie trpí vadou v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., lebo súd prvého stupňa nevykonal ním navrhnutý dôkaz výsluchom svedka, jeho nevykonanie v rozhodnutí nezdôvodnil a nedoručil mu včas vyjadrenia žalovaných 2/ a 4/ k žalobe, ktoré nedostatky neboli odstránené ani odvolacím súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odnímajú tie procesné práva, ktoré mu zákon priznáva. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva [najmä v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv (vid' napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom § 41 O.s.p., právo byť včas oboznámený so žalobou i stanoviskom k nej § 114 ods. 2 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaní na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby im bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)]. Vady zakladajúce zmätočnosť súdneho konania, ktoré zavinil súd svojím procesným postupom v rozpore so zákonom, spravidla vždy účastníkovi konania odnímajú možnosť konať pred súdom, pretože mu bránia v realizácii tých procesných práv, ktoré občiansky súdny poriadok priznáva na účelne uplatnenie alebo bránenie práva proti druhej strane v spore. Vady spôsobujúce zmätočnosť konania môžu nastať aj pri samotnom vydávaní rozhodnutia, ako dôsledok absencie niektorej jeho podstatnej časti (záhlavia, výroku alebo odôvodnenia). Zakladajú nepreskúmateľnosť rozhodnutia ako celku, ktorá môže byť dôsledkom obsahovej a gramatickej nezrozumiteľnosti, neurčitosti alebo neodôvodnenosti (arbitrárnosti) v prípade úplne chýbajúceho skutkového stavu a právneho posúdenia veci, ale rovnako aj diametrálnou rozpornosťou výroku rozhodnutia s jeho dôvodmi a napokon aj vecnou rozdielnosťou medzi vyhláseným rozhodnutím a jeho písomným vyhotovením (tzv. zmätočné rozhodnutie). Vydanie zmätočného rozhodnutia bez ďalšieho nemá svoje právne opodstatnenie a preto je vždy nevyhnuté takéto rozhodnutie zrušiť najmä z hľadiska ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a

práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len dohovor), porovnaj napr. sp. zn. III. ÚS 156/06, sp. zn. III. ÚS 331/04, sp.zn. II. ÚS 174/04.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy), každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd), ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods.1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94).

Citovaný čl. 46 ods.1 ústavy (podobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu, zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy) normujúcich rámec, v ktorom je možné domáhať sa jeho rešpektovania (m. m. I. ÚS 22/03).

Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práv na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (porovnaj III. ÚS 7/08).

Právo na spravodlivé prejednanie veci zahŕňa v sebe najmä princíp „rovnosti zbraní“, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a ďalšie požiadavky spravodlivého súdneho konania. Konaním súdu sa rozumie jeho procesný postup. Konanie súdu v súlade so zákonom musí vykazovať určitú kvalitu a v materiálnom ponímaní zabezpečovať tak právo na súdnu ochranu. Samotné súdne rozhodnutie, ktorým sa završuje poskytovanie súdnej ochrany, musí byť logickým a právnym vyústením doterajšieho priebehu a výsledkov konania pri rešpektovaní zásad (princípov) spravodlivého súdneho konania, pri jeho vydaní musia byť zachované formálne a obsahové náležitosti s dôrazom na prvky zrozumiteľnosti, určitosti, jasnosti, a súladu jeho skutkových i právnych dôvodov vo vzťahu k výroku. Procesný postup súdu pri konštituovaní rozhodnutia, ktorý nenachádza oporu v zákone, je preto potrebné považovať za závažnú vadu nenaplnujúcu materiálnu stránku práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivý proces, ktorá v konečnom dôsledku objektívne bráni riadnemu (účinnému a efektívnemu) uplatneniu dôležitých procesných práv účastníkov konania slúžiacich na ochranu ich práv a oprávnených záujmov v občianskom súdnom konaní. Nemožno opomenúť, že procesný úkon účastníka súdneho konania, ktorý má podstatný vplyv na ďalšie súdne konanie je možné považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu. Ak je účastník konania z uplatnenia tohto procesného úkonu vylúčený alebo v značnej miere obmedzený pri jeho uplatnení v dôsledku nesprávneho postupu súdu, dochádza v takomto prípade k stavu, kedy sa mu postupom súdu odníma možnosť konať pred súdom, porušuje ústavné právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

Pokiaľ ide o námietku nevykonania navrhovaných dôkazov, je súdna prax jednotná v názore, že ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť prípadne k nesprávnym skutkovým zisteniam a v konečnom dôsledku aj k vecne nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k odňatiu možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. (viď R 37/1993, R 125/1999 a R 6/2000). Z uvedených hľadísk nevykonanie dôkazu výsluchom svedka na návrh žalobcu nemožno považovať za vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Treba zdôrazniť, že k procesným právam účastníka nepatrí, aby bol súdom vykonaný každý ním navrhnutý dôkaz. Rozhodovanie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané, patrí vždy výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p., § 213 ods. 3 O.s.p.). Ak súd rozhodne, že navrhnuté dôkazy nevykoná a svoj postup odôvodní (napr. preto, že sú pre vec nevýznamné alebo nadbytočné), nemôže to byť považované za postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom. K uvedenej námietke žalobcu je

vhodné dodať (i keď to dovolateľ výslovne nenamietal), že súd neodníme účastníkovi možnosť pred ním konať ani tým, že (prípadne) nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov; jeho rozhodnutie môže byť síce z tohto dôvodu vecne nesprávne, ale to ešte samo osebe nevedie k zmätočnosti rozhodnutia a nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Judikatúra tohto súdu teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Ústavný súd podľa konštantnej judikatúry (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) tiež vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods.1 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia.“

Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30).

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení

dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Pokiaľ dovolateľ vyčíta súdu prvého stupňa, že tento v odôvodnení rozsudku nezdôvodnil nevykonanie ním navrhnutého dôkazu (výsluch svedka), k tomu dovolací súd uvádza:

Ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. i právna teória civilného procesu vymedzila požiadavky na kvalitatívnu správnosť odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Medzi tieto patria požiadavky vzťahujúce sa k hodnoteniu dôkazov. Z formulácie § 132 O.s.p. možno vyvodiť, že súd je povinný dôkazy navzájom si odporujúce hodnotiť a ďalej zdôvodniť prečo niektoré z nich pokladá za nevierohodné, prečo niektoré odmietol vziať pri formulovaní rozhodnutia do úvahy, a hlavne prečo sa niektorými dôkaznými návrhmi odmietol vôbec zaoberať. Vysvetlenie dôvodov pre nevykonanie navrhnutých dôkazov posilňuje presvedčivosť rozhodnutia z hľadiska atribútov správnosti, zákonnosti i dôvodnosti. Bráni podozreniu o neprípustnom eklektickom a neopodstatnenom výbere dôkazov smerujúci k jednostranným záverom. Rozhodnutiu súdu vo veci samej musí teda predchádzať činnosť súdu zameraná na spoľahlivé zistenie skutkového stavu – dokazovanie zodpovedajúce garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, najmä garanciam obsiahnutým v princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie (I. ÚS 52/03). Nedostatky odôvodnenia rozhodnutia v hodnotení dôkazov spolu s vysvetlením dôvodov prečo sa súd odmietol zaoberať navrhnutými dôkazmi preto môžu zakladať vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia. Neznamená to však bez ďalšieho, že každý nedostatok odôvodnenia rozhodnutia automaticky zakladá jeho nepreskúmateľnosť (či arbitrárnosť). V každom jednotlivom prípade súd skúma intenzitu porušenia vzhľadom k odôvodnenosti rozhodnutia ako celku. V posudzovanej veci prvostupňový súd v zamietajúcom rozhodnutí neodôvodnil nevykonanie dôkazu navrhnutého žalobcom (výsluch svedka). Uvedený nedostatok však svojou intenzitou vzhľadom na ostané dôvody rozhodnutia podľa dovolacieho súdu v danom prípade nezakladá nepreskúmateľnosť, či arbitrárnosť rozhodnutia ako celku, ktorá by viedla k zmätočnosti rozhodnutia a zakladala prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolateľ v dovolaní namietal odňatie možnosti konať pred súdom tiež tým, že mu súd prvého stupňa včas nedoručil vyjadrenia k žalobe žalovaných 2/ a 4/ v súlade s § 114 ods.

2 O.s.p. v spojení s § 115 ods. 2 O.s.p. tak, aby žalobca mal dostatok času na prípravu pojednávania stanoveného na 22. apríla 2009. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvého stupňa oboznámil žalobcu s obsahom vyjadrení k žalobe žalovaných 2/ a 4/ až na pojednávaní 22. apríla 2009, tieto žalobcovi doručil 18. mája 2009 potom, ako vo veci vyhlásil rozsudok (22. apríla 2009). Nemožnosť oboznámenia sa s vyjadreniami žalovaných v dostatočnom predstihu pred pojednávaním na súde prvého stupňa žalobca namietal v podanom odvolaní z 11. júna 2009 (čl. 144 - 148 spisu). Odvolací súd túto odvolaciu námietku (o odňatí možnosti žalobcu konať pred súdom v zmysle § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) nepovažoval za opodstatnenú, keď k nej uviedol, že vyjadrenie k žalobe žalovaného 1/ bolo žalobcovi doručené súdom 14. septembra 2004 (doručenka čl. 38), vyjadrenia k žalobe žalovaných 2/ a 4/ boli prvostupňovému súdu doručené do spisu po nariadení pojednávania a ich obsah súd oboznámil na pojednávaní 22. apríla 2009 podľa § 129 O.s.p.

Príprava pojednávania (§ 114 O.s.p.) zahŕňa okruh činnosti súdu - súhrn jeho oprávnení i povinností pre zabezpečenie pozitívnych podmienok rýchleho, hospodárneho i účinného prejednania vecí na pojednávaní súdu tak, aby bola zachovaná spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania i osôb zúčastnených na konaní. Doručenie žaloby i vyjadrenia k nej (§ 114 ods. 2 O.s.p.) predstavujú elementárne (dôležité a neopomenuteľné) úkony súdu v procese riadnej prípravy súdneho pojednávania s cieľom zabezpečiť účastníkom konania účinnú a efektívnu realizáciu naväzujúcich procesných práv (oprávnení) priznaných zákonom spojených s možnosťou vyvrátiť dôvodnosť žaloby i jej dodatočnú obranu (napr. § 118 ods. 1 O.s.p., § 120 ods. 1 a 4 O.s.p., § 123 O.s.p. a iných). Až po ich naplnení súd pristupuje k nariadeniu pojednávania.

Koncept spravodlivého súdneho konania vnímaný v rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva, zrovnateľne i v judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky (vid' sp.zn. II ÚS 116/09, sp.zn. III. ÚS 199/08, sp.zn. IV. ÚS 186/09) vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície – proti jej protistrane (pozri napr. Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, 18. februára 1997, ods. 23, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-I). Okrem tejto požiadavky koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť, nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené (účastníkmi),

alebo zabezpečené (súdom) s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim (pozri Nideröst-Huber, citované vyššie, Milatová a ďalší proti Českej republike, č. 61811/00, ECHR 2005-V, Mareš proti Českej republike, č. 1414/03, 26. október 2006, Krčmář a ďalší proti Českej republike, č. 35376/97, 3. marec 2000, Vokoun proti Českej republike, rozsudok z 3. júla 2008, Hudáková a ďalší proti Slovenskej republike, č. 23083/05, rozsudok z 27. apríla 2010). A to aj takými vyjadreniami protistrany, ktoré sú v ich prospech (vid' Göc proti Turecku [VK], č. 36590/97, ods. 55, ECHR 2002-V). Právo na spravodlivé súdne konanie však nie je absolútne a jeho rozsah sa môže meniť v závislosti od špecifických okolností predmetného prípadu (pozri Asnar proti Francúzsku č. 12316/04, z 18. októbra 2007; Vokoun proti Českej republike, č. 20728/05, z 3. júla 2008). Výnimkou sú prípady, keď súd konštatoval, že neoznámenie písomných vyjadrení alebo dokumentov v konaní a nemožnosť sťažovateľa sa k nim vyjadriť nepredstavuje porušenie práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie v prípade, že by priznanie takýchto práv a možností účastníkom konania nemalo žiaden vplyv na výsledok konania, vzhľadom na to, že prijatý právny prístup neumožňoval diskusiu (pozri, napr. Stepinska proti Francúzsku, č. 1814/02, ods. 18, 15. jún 2004; Sale proti Francúzsku, č. 39765/04, ods. 18 a 19, 21. marec 2006; Verdú Verdú proti Španielsku, č. 43432/02, ods. 26 až 28, 15. február 2007).

Pri riešení otázky, či dovolateľom namietaný nesprávny procesný postup mal za následok odňatie možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), vzal dovolací súd na zreteľ, že žalobca nemal možnosť vopred v primeranom čase sa oboznámiť so stanoviskom k žalobe žalovaného 2/ a 4/ (vyjadrenie žalovaného 4/ z 11. augusta 2008 bolo doručené súdu 18. augusta 2008 čl. 111-112 spisu a vyjadrenie žalovaného 2/ zo 16. septembra 2008 doručené súdu 23. septembra 2008 čl. 114 spisu). Súd prvého stupňa mal dostatočný časový priestor pre ich doručenie žalobcovi (viac ako šesť mesiacov), nakoľko termín pojednávania bol súdom nariadený 24. marca 2009 na 22. apríla 2009 (vid' čl. 118 spisu). V prípade doplneného vyjadrenia žalovaného 4/ (čl. 120- 122 spisu) doručeného súdu 9. apríla 2009 nebol bezodkladne vykonaný pokus o jeho zaslanie žalobcovi. Z hľadiska sledovaných cieľov spravodlivého súdneho konania zabezpečujúceho právo účastníkov na rovnosť zbraní a kontradiktórne súdne konanie, je v predmetnom prípade nepostačujúce, ak je účastník konania iba oboznámený s obsahom vyjadrenia k žalobe na pojednávaní súdu, na ktorom došlo k vyhláseniu meritórneho rozhodnutia.

V zmysle uvedeného dovolací súd prihliadal i na špecifické okolnosti prípadu, ktoré spočívajú v tom, že vyjadrenie k žalobe predstavuje významné stanovisko účastníka vo veci, ktoré je súd povinný vždy bezodkladne odoslať žalujúcej strane (§ 114 ods. 2 veta druhá O.s.p.); išlo o vyjadrenia mocenských orgánov štátu (žalovaných 2/ a 4/) nedoručených fyzickej osobe – jednotlivcovi (žalobcovi) s ktorými sa stotožnil (akceptoval ich váhu) súd prvého stupňa (rovnako i odvolací súd); o dôvodoch na ktorých súd prvého stupňa založil svoje rozhodnutie nemožno vysloviť, že by prima facie vylučovali ďalšiu diskusiu.

So zreteľom na to dovolací súd v prejednávanej veci zaujal názor, že podmienka prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je splnená, keď žalobcovi bola odňatá možnosť konať pred súdom v dôsledku nedodržania postupu súdu v zmysle § 114 ods. 2 vety druhej O.s.p. (bezodkladného odoslania vyjadrenia k žalobe žalovaných 2/ a 4/ žalobcovi), jeho možnosti kvalifikovane i v dostatočne primeranej lehote vyjadriť sa (resp. pripraviť sa argumentovať pred súdom) k tvrdeniam i právnej obrane žalovaných s možnosťou ovplyvniť rozhodnutie súdu, o to väčšmi, ak výsledkom konania bolo zamietnutie žaloby z vecných dôvodov a podkladom zamietajúceho meritórneho rozhodnutia boli dôvody uvádzané žalovanými (o premlčaní nároku voči žalovanému 2/, o neexistencii protiprávneho postupu žalovaných 2/ a 4/, o stotožnení sa súdu s obranou žalovaného 4/). Súd prvého stupňa zamietnutie žaloby zdôvodnil neexistenciou príčinnej súvislosti medzi namietaným nesprávnym úradným postupom žalovaných a škodou. Z rozhodnutia súdu sú zrejmé ďalšie právne dôvody, pre ktoré bola žaloba zamietnutá, ktoré vychádzali z vyjadrení žalovaných 2/ a 4/ (vo vzťahu k žalovanému 2/ súd konštatoval dôvodnosť vnesenej námietky o premlčaní uplatneného práva, vo vzťahu k žalovaným 2/ až 4/ súd konštatoval absenciu konania, ktoré by sa mohlo považovať za nesprávny úradný postup, vo vzťahu k žalovanému 4/ sa súd stotožnil s jeho obranou o nemožnosti prenášať zodpovednosť za škodu na štát zo záväzkového vzťahu v ktorom štát nebol účastníkom). Stanovisko žalobcu k vyjadreniu žalovaných 2/ a 4/ k žalobe nie je možné považovať za nadbytočné za situácie, kedy prvostupňový súd dospel k záveru o opodstatnenosti obrany žalovaných. Okruh právnych otázok vedúcich k zamietnutiu žaloby nevylučoval diskusiu z ktorej by mal byť žalobca vylúčený, resp. diskusiu ku ktorej sa mal možnosť vyjadriť i žalobca. Z uvedeného hľadiska nemožno vysloviť, že stanovisko žalobcu k vyjadreniu žalovaných 2/ a 4/ by nemalo žiadny vplyv na rozhodnutie súdu.

Za tejto situácie dovolací súd vzhľadom na postup súdu prvého stupňa nesprávnosť, v dôsledku ktorej bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., na ktorú nesprávnosť neprihliadal ani odvolací súd (vo veci rozhodujúci bez nariadenia pojednávania v zmysle § 214 ods. 2 O.s.p.) a tento nedostatok nenapravil. So zreteľom na záver Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o procesnej neprípustnosti dovolania žalobcu a zistenej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., pritom riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania dovolací súd sa nemohol zaoberať vecnou správnosťou napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na zistenú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. rozsudky súdov oboch nižších stupňov zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§243b O.s.p.), pretože rozhodnutia vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôžu byť považované za správne.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. októbra 2010

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta